

Shinji Kasema

Wie zegt dat een bezoekje aan de Amsterdamse Wallen niet goed is voor de gezondheid?

Japanners halen werkzame stof kankerpreventief middel uit Amsterdamse iep

Afgelopen januari en februari heeft Pius Floris Boomverzorging langs de grachten in Amsterdam in totaal eenendertig iepen gesnoeid, speciaal om de iepenknoppen te oogsten. Deze nog niet uitgekomen knoppen worden door Japanners gebruikt voor een middel tegen kanker, waarvan sinds 2015 het effect wetenschappelijk zou zijn aangetoond.

Auteur: Santi Raats
Fotografie: Marcel Antonisse

De iepenknoppen zijn een van de vijf hoofdbestanddelen van dit anti-tumorfvormend middel, dat preventief dient te worden ingenomen. Een paar jaar geleden vroeg het Japanse farmaceutische bedrijf dat het onderzoek leidt, octrooi op het medicijn aan. In 2015 verschenen al verschillende publicaties in Amerikaanse wetenschappelijke tijdschriften over de werkingskracht ervan.

Universiteiten in onder meer Italië, Hongkong, Amerika, Australië, Turkije en India zaten in de onderzoekscommissie. In Nederland wordt het middel niet gebruikt.

Werkzame stof

Henk Werner van Pius Floris Boomverzorging is betrokken bij de organisatie van de knoppenoogst.

Sinds vijf jaar snoeit Pius Floris de Amsterdamse bomen. Werner zoekt jaarlijks geschikte ieplocaties om de knoppen te oogsten en regelt de toestemming van het Amsterdamse boombeheer om te mogen snoeien. 'In Japan staan ook iepen, maar dat zijn andere soorten dan die in Amsterdam. Per iepsoort verschilt de hoeveelheid werkzame stof tegen kanker, zo hebben de Japanners ontdekt:

Ulmus x hollandica "Vegeta" bevat de grootste hoeveelheid, meer dan "New Horizon". Een jaar geleden hebben we ook knoppen van "Dodoens" gehaald, maar daarin bleek relatief weinig werkzame stof te zitten. We hebben dit jaar in de derde week van januari twintig "Vegeta"-iepen gesnoeid, omdat de knoppen daarvan eerder uitkomen. Op 2 februari hebben we elf "New Horizon" gesnoeid. Volgend jaar gaan we wellicht ook van "Rebona" oogsten.'

De operatie is een hele happening: 'Het is belangrijk om het geschikte oogstmoment vast te stellen en om daarna snel tot actie over te gaan. Bij de snoei van "New Horizon" waren we net op tijd: op de dag van de oogst was het zacht weer met elf graden Celsius. Een dag later waren de knoppen opengegaan onder dezelfde weersomstandigheden', aldus Werner.

In "Vegeta" zit de meeste werkzame stof

Eerste contact

De iepenknoppen moeten op een heel specifiek moment worden 'geoogst': de knop moet al een poosje aan de boom zichtbaar zijn, maar is alleen heilzaam vlak voordat hij opengaat. Dat zag de Japanse mevrouw Kadono begin jaren tachtig in een visioen. Zij nam toen, samen met de Japanse professor Yoshihiro Sekino van het bedrijf Kibun Foods – de Nestlé van Japan – contact op met de gemeente Amsterdam, waar Ed Blankers (79) toen hoofdopzichter was over de bomen. Blankers, die al bijna twintig jaar met pensioen is, vertelt: 'We kregen een fax binnen van deze twee mensen met de vraag om iepentakken. Mevrouw Kadono had gedroomd over geneeskrachtige bomen langs het water en bij rood licht.' De Japanners hadden gezocht in Amerika, maar kwamen al gauw op het idee om Amsterdam aan te schrijven, met het oog op de iepen langs de Wallen.

Proefondervindelijk

De gemeente stuurde hen het eerste jaar hele takken met knop op, na een snoeibeurt van *Ulmus x hollandica* 'Vegeta' op het Beursplein. Daarmee deden de Japanners onderzoek. Een jaar later vroegen ze om alleen de takuiteinden. Na drie jaar waren alleen de knoppen voldoende. 'Hun zoekproces naar de geneeskracht in de iep was natuurlijk proefondervindelijk', vertelt Blankers. 'Het duurde een paar jaar voordat ze wisten dat alleen de knoppen voldoende waren voor onderzoek. In het vierde jaar kwamen de Japanse helderziende dame en de professor zelf over om tijdens het snoeien precies aan te wijzen wat ze wilden hebben. Ze gaven aan dat sommige iepen al te ver in de knop stonden. De knoppen moesten

De 'ontdekster' van de werkzame stof stierf jammer genoeg aan kanker

nog bruin zijn, maar wel op het punt staan om uit te komen. Daarvoor snoeiden we onder meer langs de Gelderse Kade en in Oud-Zuid in de binnenstad. In de toekomst zullen we op een gegeven moment niet meer kunnen oogsten van "Vegeta", omdat deze iepziektegevoelige soort niet meer wordt aangeplant. We richten ons met de plannen op de resistente "Rebona" en "New Horizon". Werner vult aan: 'We zijn in overleg met de Japanners over de vraag of we hoeken met iepen gaan aanplanten, speciaal voor de knoppenopbrengst, of dat zij in de toekomst genoeg zullen hebben aan afname uit de openbare ruimte.'

Oogst

Tot zo'n vijf jaar geleden kwamen de beide Japanners elk jaar trouw hun iepenknoppen ophalen. Omdat de knoppen snel verwerkt moeten worden om de heilzame werking te behouden, werden na het eerste bezoek van

Snoeien van de iepen

vlnr. Shinji Kasema, Henk Werner (adviseur bomen Pius Floris Amsterdam) en Ed Blankers (gepensioneerd boombeheerder gemeente Amsterdam)

De iepenknoppen

mevrouw Kadono en de professor de takuiteinden direct afgevoerd naar het atelier van een bevriende Japanse kunstenaar in Amsterdam. In zijn werkruimte werden de knoppen van de tak afgeritst. 'Ik ontdekte toen al gauw dat dit het beste ging met een mes waarmee bloemisten de doorns van rozentakken afritsen', aldus Blankers. 'In het atelier werden de knoppen voortaan elk jaar op natuurlijke wijze gedroogd, daarna fijngemalen en nogmaals gedroogd. Als fijn poeder werd het vervolgens vacuüm verpakt en naar Japan verstuurd.

Dit alles gebeurde in een paar dagen tijd.' Het verwerkingsprocédé gebeurt nog altijd op deze manier. Een boomverzorgers van Pius Floris snoeit vanuit de bak van de hoogwerker takken uit de boom. Een tweede boomverzorgers, beneden, zaagt de takken in stukken. De Japanners knippen de takjes verder op. De hele oogst wordt verzameld in bigbags. De oogst omvat jaarlijks 55 kilo knoppen, die na droging nog zo'n vijftien kilo wegen. 'Het ene jaar geven de iepen meer knoppen dan het andere. Dit jaar was het genoeg om twintig "Vegeta" te snoeien, maar soms moeten we er dertig snoeien. Dat snoeien moet sowieso gebeuren, dus de gemeente heeft de Japanners altijd kosteloos willen helpen.'

Helderziende gestorven aan kanker

Inmiddels is mevrouw Kadono vijf jaar geleden overleden en is de professor op leeftijd. Daarom heeft hij dit werk overgedragen aan twee jongere collega-professoren en een tussenpersoon, meneer

Een oogst levert vijftien kilo gedroogde iepenknoppen op

Shinji Kasema. Het middel is inmiddels in handen van een farmaceutisch bedrijf. Helaas heeft het middel niet meer geholpen voor mevrouw Kadono zelf: zij stierf helaas aan kanker.

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6501